

การใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย

The use of Artificial Intelligence in Thai Language Education

Received: April 16, 2026

Revised: May 21, 2026

Accepted: May 22, 2026

วรางคณา โตโพธิ์ไทย*

Varangkana Topothai

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) นำเสนอแนวคิดพื้นฐานในการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย 2) นำเสนอแนวทางเชิงปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย และ 3) เสนอแนวทางการประเมินผลการเรียนรู้ในบริบทการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยด้วยปัญญาประดิษฐ์ โดยมุ่งเน้นการใช้ปัญญาประดิษฐ์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ มากกว่าการทดแทนกระบวนการคิดของผู้เรียน ผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์สาระสำคัญพบว่า การจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยด้วยปัญญาประดิษฐ์ ควรตั้งอยู่บนฐานแนวคิดการรู้เท่าทันปัญญาประดิษฐ์ การบูรณาการความรู้ด้านเนื้อหา วิธีสอน และเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ รวมทั้งแบบจำลอง SAMR เพื่อใช้เป็นกรอบในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และสะท้อนผลการเรียนรู้ นอกจากนี้แนวทางเชิงปฏิบัติ การจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา สามารถใช้ปัญญาประดิษฐ์เป็นเครื่องมือสนับสนุนการคิดขั้นสูง ผ่านกิจกรรมที่ครอบคลุมทั้งการอ่าน การเขียน การฟัง การดู และการพูด หลักการใช้ภาษา และวรรณคดีและวรรณกรรม โดยเปลี่ยนบทบาทจากเครื่องมือผลิตเนื้อหาไปสู่เครื่องมือ กระตุ้นการคิดเชิงวิพากษ์ และด้านการประเมินผลควรบูรณาการการประเมินเพื่อการเรียนรู้ การประเมินในฐานะการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ ร่วมกับการใช้เกณฑ์รูบริกส์ที่ประเมินสมรรถนะการรู้เท่าทันปัญญาประดิษฐ์ ข้อจำกัดและการกำกับจริยธรรม เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์ทางวิชาการและการใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างเหมาะสมในการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย

คำสำคัญ ปัญญาประดิษฐ์เพื่อการศึกษา การจัดการเรียนรู้ภาษาไทย การรู้เท่าทันปัญญาประดิษฐ์ เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ แบบจำลอง SAMR

*Corresponding author, e-mail: Varangkana.top@stou.ac.th

รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Associate Professor Dr. in School of Educational Studies, Sukhothai Thammathirat Open University. e-mail: Varangkana.top@stou.ac.th

Abstract

This article aims to 1) present foundational concepts for applying artificial intelligence in Thai language education, 2) propose practical approaches to Thai language education, and 3) suggest assessment approaches in the context of AI-supported Thai language education. The article emphasizes the use of artificial intelligence as a tool to support learning rather than to replace students' thinking processes. The analysis and synthesis revealed that AI-supported Thai language education should be grounded in the concepts of AI Literacy, Artificial Intelligence Technological Pedagogical Content Knowledge (AI-TPACK), and the SAMR model, which can serve as frameworks for designing learning activities and reflecting on learning outcomes. In addition, practical approaches to Thai language education at the primary, secondary, and higher education levels can use artificial intelligence as a tool to support higher-order thinking through activities covering reading, writing, listening, viewing, and speaking, principles of language usage, and literature and literary works. The role of artificial intelligence should shift from merely being a content-generation tool to becoming a tool that promotes critical thinking. Regarding assessment, Thai language education should integrate Assessment for Learning, Assessment as Learning, and Assessment of Learning with rubric-based assessment that evaluates AI literacy competencies, awareness of limitations, and ethical governance in the use of artificial intelligence. These approaches can help promote academic integrity and the appropriate use of artificial intelligence in Thai language education.

Keywords: Artificial Intelligence in Education, Thai Language Education, AI Literacy, AI-TPACK, SAMR Model

1. บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัลในปัจจุบัน โดยเฉพาะปัญญาประดิษฐ์ ได้ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาอย่างกว้างขวาง ทั้งด้านการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ตลอดจนบทบาทของผู้สอนและผู้เรียน องค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติได้ชี้ให้เห็นว่าปัญญาประดิษฐ์กำลังกลายเป็นเทคโนโลยีสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนทั่วโลก และควรได้รับการประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม ควบคู่กับการคำนึงถึงคุณธรรม จริยธรรม และการพัฒนาความคิดของผู้เรียน (UNESCO, 2021) ขณะที่ Holmes et al. (2019) อธิบายว่า ปัญญาประดิษฐ์สามารถสนับสนุนการเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคล การวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียน และการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางการเรียนรู้รูปแบบใหม่ ซึ่งทำให้รูปแบบการจัดการศึกษาเปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ

ในบริบทของประเทศไทย นโยบายด้านการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการและแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะดิจิทัล การรู้เท่าทันเทคโนโลยี และการใช้ปัญญาประดิษฐ์เพื่อการเรียนรู้ เพื่อเตรียมผู้เรียนให้สามารถดำรงชีวิตและทำงานในสังคมดิจิทัลได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2561; กระทรวงศึกษาธิการ, 2566) นอกจากนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2566) ยังเสนอว่า การจัดการศึกษาไทยจำเป็นต้องปรับรูปแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาทั้งทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ และการรู้เท่าทันปัญญาประดิษฐ์

อย่างไรก็ตาม แม้ปัญญาประดิษฐ์จะมีศักยภาพสูงในการสร้าง วิเคราะห์ และปรับปรุงข้อมูลภาษา แต่การนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยยังคงมีข้อท้าทายหลายประการ โดยเฉพาะปัญหาการใช้ปัญญาประดิษฐ์เป็น “ทางลัด” ในการทำงาน เช่น การให้ปัญญาประดิษฐ์เขียนเรียงความ สรุปบทอ่าน หรือตอบคำถามแทนผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนบางส่วนขาดกระบวนการคิด วิเคราะห์ และการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งอาจลดทอนทักษะการใช้ภาษาและการคิดเชิงวิพากษ์ในระยะยาว (UNESCO, 2023) ปัญหาดังกล่าวมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อวิชาภาษาไทย เนื่องจากวิชาภาษาไทยมิได้มุ่งเพียงการอ่านออกเขียนได้ หากยังมุ่งพัฒนาทักษะการคิด การสื่อสาร การตีความ การใช้เหตุผล และการใช้ภาษาอย่างเหมาะสมตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรม

งานวิจัยของนักวิชาการไทยหลายฉบับสะท้อนให้เห็นว่า การใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการจัดการเรียนรู้สามารถช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาได้ หากผู้สอนออกแบบกิจกรรมอย่างเหมาะสม เช่น การใช้ปัญญาประดิษฐ์ช่วยสร้างคำถาม การตรวจสอบความถูกต้องทางภาษา การพัฒนาทักษะการอ่าน และเขียน โดยการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้เชิงโต้ตอบ ซึ่งช่วยเพิ่มแรงจูงใจและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน (จักรพงษ์ จันทวงศ์, 2566; กิตติพงศ์ มะโน, 2567)

ขณะเดียวกัน ผู้สอนจำเป็นต้องมีบทบาทสำคัญในการกำกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้เทคโนโลยีอย่างมีวิจารณญาณ รู้เท่าทันข้อมูล และตระหนักถึงจริยธรรมในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ทางการศึกษา

ในบริบทของการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย การนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้จึงไม่อาจพิจารณาเพียงในฐานะ “เครื่องมือเทคโนโลยี” แต่ควรพิจารณาในฐานะองค์ประกอบหนึ่งของระบบการเรียนรู้ที่มีผลต่อคุณภาพการคิด การสื่อสาร และการเรียนรู้ของผู้เรียน การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้จึงควรมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ปัญญาประดิษฐ์เพื่อพัฒนาการคิด การวิเคราะห์ และการสะท้อนการเรียนรู้ มากกว่าการใช้เพื่อทดแทนการคิดของมนุษย์

บทความนี้จึงมุ่งนำเสนอแนวคิด และแนวทางการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย โดยเชื่อมโยงแนวคิดการรู้เท่าทันปัญญาประดิษฐ์ การบูรณาการความรู้ด้านเนื้อหา วิธีสอน และเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ตลอดจนการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และแนวทางการประเมินผลที่เหมาะสม ข้อจำกัด และจริยธรรมในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยอย่างมีคุณค่า ลึกซึ้ง และสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนในยุคดิจิทัล

2. แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับปัญญาประดิษฐ์

ปัญญาประดิษฐ์ หมายถึง ระบบคอมพิวเตอร์หรือโปรแกรมที่สามารถประมวลผลข้อมูล เรียนรู้จากข้อมูล และตัดสินใจหรือสร้างผลลัพธ์ได้ใกล้เคียงกับกระบวนการคิดของมนุษย์ (Russell & Norvig,

2021) ปัจจุบันปัญญาประดิษฐ์ได้เข้ามามีบทบาทในหลากหลายด้าน รวมทั้งด้านการศึกษา โดยเฉพาะการเรียนรู้ภาษา การวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียน การสร้างสื่อ และการประเมินผลการเรียนรู้

ปัญญาประดิษฐ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยโดยตรง คือ ปัญญาประดิษฐ์ด้านการประมวลผลภาษาธรรมชาติ (Natural Language Processing: NLP) ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่ทำให้คอมพิวเตอร์สามารถเข้าใจ วิเคราะห์ สร้าง และตอบสนองต่อภาษามนุษย์ได้ (Jurafsky & Martin, 2023) เทคโนโลยีดังกล่าวถูกนำมาใช้ในระบบสนทนาอัจฉริยะ โปรแกรมตรวจสอบภาษา ระบบแปลภาษา และเครื่องมือสร้างข้อความอัตโนมัติ เช่น ChatGPT หรือ Gemini ซึ่งสามารถสร้างข้อความภาษาไทยสรุปเนื้อหา วิเคราะห์บทความ และเสนอแนวทางการเขียนได้อย่างรวดเร็ว

ในบริบททางการศึกษา ปัญญาประดิษฐ์สามารถช่วยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคล การให้ผลย้อนกลับทันที และการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย (Holmes et al., 2019) อย่างไรก็ตาม แม้ปัญญาประดิษฐ์จะมีศักยภาพสูง แต่ผลลัพธ์ที่สร้างขึ้นอาจเกิดความคลาดเคลื่อน ขาดบริบททางภาษา วัฒนธรรม หรือความเหมาะสมเชิงจริยธรรมได้ หากผู้ใช้ขาดการตรวจสอบและการคิดเชิงวิพากษ์ (UNESCO, 2023)

สำหรับการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย การใช้ปัญญาประดิษฐ์จึงควรมุ่งเน้นการส่งเสริมกระบวนการคิด การสื่อสาร และการใช้ภาษาอย่างมีวิจารณญาณ มากกว่าการใช้เพื่อทดแทนการคิดหรือการสร้างผลงานของผู้เรียน ผู้สอนจึงมีบทบาทสำคัญในการออกแบบกิจกรรม กำกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์ และส่งเสริมการรู้เท่าทันปัญญาประดิษฐ์ของผู้เรียน เพื่อให้การใช้เทคโนโลยีเกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้อย่างแท้จริง

3. แนวคิดในการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการเรียนรู้ภาษาไทย

แนวคิดในการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการเรียนรู้ภาษาไทยที่นำเสนอในบทความนี้ ได้แก่ ปัญญาประดิษฐ์กับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย การรู้เท่าทันปัญญาประดิษฐ์ (AI Literacy) การบูรณาการความรู้ด้านเนื้อหา วิธีสอนและเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI-TPACK) และแบบจำลอง SAMR ซึ่งเป็นแบบจำลองลำดับขั้นการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์

3.1 ปัญญาประดิษฐ์กับการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย ดังกล่าวแล้วว่า ปัญญาประดิษฐ์ หมายถึงระบบคอมพิวเตอร์ที่สามารถประมวลผล เรียนรู้ และตัดสินใจจากข้อมูล โดยเฉพาะปัญญาประดิษฐ์ด้านการประมวลผลภาษาธรรมชาติ (Natural Language Processing: NLP) ซึ่งมีศักยภาพในการสนับสนุนการเรียนรู้ภาษาโดยตรง ภาษาไทยในฐานะภาษาธรรมชาติสามารถถูกนำมาวิเคราะห์ สร้าง และประเมินโดยปัญญาประดิษฐ์ได้ในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ความสามารถดังกล่าวควรนำมาใช้เพื่อสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ ไม่ใช่ทดแทนการคิดเชิงภาษา และการสื่อสารของผู้เรียน (Russell & Norvig, 2021)

3.2 การรู้เท่าทันปัญญาประดิษฐ์ (AI Literacy) หมายถึง ความสามารถของผู้เรียนในการเข้าใจการทำงานของปัญญาประดิษฐ์ ใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างมีวิจารณญาณ ตระหนักถึงผลกระทบทางจริยธรรมและสังคม และประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์เพื่อการเรียนรู้ และการแก้ปัญหา (Long & Magerko, 2020) ในวิชาภาษาไทย การรู้เท่าทันปัญญาประดิษฐ์ ครอบคลุม การวิเคราะห์คุณภาพภาษา การตรวจสอบความถูกต้องของสาระ และการเปรียบเทียบระหว่างภาษามนุษย์กับภาษาที่ปัญญาประดิษฐ์สร้าง ซึ่งช่วยพัฒนาการคิดเชิงวิพากษ์และความรับผิดชอบของผู้เรียน

3.3 การบูรณาการความรู้ด้านเนื้อหา วิธีสอนและเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI-TPACK)

พัฒนาจากแนวคิด TPACK ของ Mishra และ Koehler (2006) โดยเน้นการบูรณาการความรู้ด้านเนื้อหา วิธีสอน และเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ เพื่อให้การใช้เทคโนโลยีเกิดคุณค่าทางการสอน ผู้สอนภาษาไทย จึงมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้ออกแบบการเรียนรู้ และผู้กำกับกระบวนการเรียนรู้ มิใช่ผู้ถูกแทนที่ด้วยปัญญาประดิษฐ์

3.4 แบบจำลอง SAMR ใช้สะท้อนระดับการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ตั้งแต่การแทนที่ เครื่องมือเดิม (Substitution) การเพิ่มประสิทธิภาพ (Augmentation) การเปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนรู้ (Modification) จนถึงการสร้างกิจกรรมใหม่ (Redefinition) (Hamilton et al., 2016) การใช้ปัญญาประดิษฐ์ ในภาษาไทยควรมุ่งก้าวข้ามระดับการแทนที่ไปสู่ การยกระดับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

4. หลักการออกแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยด้วยปัญญาประดิษฐ์

การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยให้เกิดคุณค่าเชิงการเรียนรู้ จำเป็นต้องอาศัยหลักการออกแบบการเรียนรู้ที่ชัดเจน และมีฐานทางทฤษฎีรองรับ มิฉะนั้น ปัญญาประดิษฐ์ อาจถูกใช้เพียงเป็นเครื่องมือตอบคำถาม หรือสร้างชิ้นงาน ซึ่งไม่ก่อให้เกิดการพัฒนาทักษะทางภาษา และการคิดของผู้เรียนอย่างแท้จริง (UNESCO, 2023) บทความนี้เสนอหลักการออกแบบ การเรียนรู้ภาษาไทยด้วยปัญญาประดิษฐ์ จำนวน 6 ประการ โดยเชื่อมโยงกับกรอบ การรู้เท่าทัน ปัญญาประดิษฐ์ (AI Literacy) การบูรณาการความรู้ด้านเนื้อหา วิธีสอนและเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI-TPACK) และแบบจำลอง SAMR ซึ่งเป็นแบบจำลองลำดับขั้นการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์อย่างเป็นระบบ

4.1 ความสอดคล้องกับผู้เรียนและพัฒนาการทางภาษา การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยปัญญาประดิษฐ์ ต้องเริ่มจากการทำความเข้าใจผู้เรียน ทั้งด้านพัฒนาการทางภาษา ความสามารถในการกำกับตนเอง และความพร้อมด้านเทคโนโลยี ผู้เรียนระดับประถมศึกษายังต้องการการแนะนำ และการค้ำจุน (Scaffolding) อย่างใกล้ชิดจากผู้สอน ขณะที่ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาสามารถ รับภารกิจที่ซับซ้อนและต้องใช้การคิดเชิงวิพากษ์มากขึ้น

ในเชิงปฏิบัติ การใช้ปัญญาประดิษฐ์กับผู้เรียนระดับประถมควรมุ่งให้ปัญญาประดิษฐ์ทำหน้าที่ “ตัวช่วย” เช่น สั่งให้ปัญญาประดิษฐ์สร้างสำนวน คำพังเพย หลายๆ สำนวน และให้ผู้เรียนเลือกใช้สำนวน หรือคำพังเพยในบริบท หรือสถานการณ์ที่เหมาะสม ส่วนในระดับมัธยมและอุดมศึกษา ควรออกแบบให้ ผู้เรียนวิเคราะห์ เปรียบเทียบ และวิพากษ์ผลลัพธ์ของปัญญาประดิษฐ์อย่างมีเหตุผล ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดการรู้เท่าทันปัญญาประดิษฐ์ ที่เน้นการใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างรู้เท่าทันตามบริบทและวัย (Long & Magerko, 2020)

4.2 ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ภาษาไทย การรู้เท่าทันปัญญาประดิษฐ์ ควรนำมาใช้เพื่อสนับสนุนวัตถุประสงค์การเรียนรู้ภาษาไทยอย่างชัดเจน เช่น การอ่านจับใจความ การเขียนเชิงเหตุผล หรือการใช้ภาษาอย่างเหมาะสมตามบริบท ไม่ใช่เพียงเพื่อให้ผู้เรียน “ทำงานเสร็จเร็ว ขึ้น” หากวัตถุประสงค์ไม่ชัดเจน การใช้ การรู้เท่าทันปัญญาประดิษฐ์ อาจทำให้คุณภาพชิ้นงานดีขึ้น แต่การเรียนรู้จริงของผู้เรียนไม่เพิ่มขึ้น (False Mastery)

แนวทางหนึ่งที่สำคัญคือการกำหนดบทบาทของปัญญาประดิษฐ์ ในกิจกรรมอย่างชัดเจน เช่น

- ปัญญาประดิษฐ์ เป็นผู้เสนอแนวทางหรือโครงสร้าง
- ผู้เรียนเป็นผู้ตัดสินใจ ปรับแก้ และอธิบายเหตุผล
- ผู้สอนเป็นผู้กำกับคุณภาพ และประเมินกระบวนการคิด

แนวทางนี้สะท้อนการบูรณาการความรู้ เนื้อหา วิธีสอน และเทคโนโลยีตามกรอบ การบูรณาการความรู้ด้านเนื้อหา วิธีสอน และเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI-TPACK) (Mishra & Koehler, 2006)

4.3 ความเหมาะสมของเนื้อหา และภาระงานภาษาไทย เนื้อหาและภาระงานภาษาไทยที่ใช้ปัญญาประดิษฐ์ต้องมี “คุณค่าทางภาษา” และ “คุณค่าทางการคิด” เพียงพอ เช่น การใช้ ข่าว บทความ หรือวรรณกรรม มากกว่าข้อความที่ปัญญาประดิษฐ์สร้างทั้งหมดโดยไม่มีการคัดกรอง ผู้สอนต้องใช้ความรู้ด้านภาษาไทยในการตรวจสอบระดับภาษา ความถูกต้อง และความเหมาะสมทางวัฒนธรรม

ตัวอย่างเช่น ผู้สอนอาจใช้ปัญญาประดิษฐ์สร้างคำถามจากบทอ่านเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” ในระดับที่แตกต่างกัน ได้แก่

- ระดับความจำ (Remembering) “แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมีองค์ประกอบอะไรบ้าง”
- ระดับความเข้าใจ (Understanding) “ผู้เขียนต้องการสื่อสารแนวคิดใดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต”
- ระดับการวิเคราะห์ (Analyzing) “เหตุใดแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงจึงเหมาะสมกับสังคมไทยในปัจจุบัน”
- ระดับการสังเคราะห์ (Synthesizing): “หากนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน ควรดำเนินการอย่างไร พร้อมยกตัวอย่างประกอบ”

จากนั้นผู้สอนให้ผู้เรียนวิเคราะห์ และจัดกลุ่มคำถามตามระดับการคิด โดยอธิบายเหตุผลประกอบการตอบคำถาม กิจกรรมลักษณะนี้ทำให้ผู้เรียนไม่ได้เพียงตอบคำถาม แต่ต้องใช้ความรู้ด้านภาษา และกระบวนการคิดในการจำแนก วิเคราะห์ และประเมินคำถาม

แนวทางดังกล่าวสะท้อนการเปลี่ยนบทบาทของปัญญาประดิษฐ์จาก “เครื่องมือผลิตเนื้อหา” ไปสู่ “เครื่องมือกระตุ้นการคิดเชิงวิพากษ์” และช่วยยกระดับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับระดับ Modification ของแบบจำลอง SAMR ที่มุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนลักษณะกิจกรรมการเรียนรู้ให้เกิดคุณค่าทางการคิดมากขึ้น (Hamilton et al., 2016)

4.4 การส่งเสริม การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และการมีส่วนร่วมของผู้เรียน การใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยควรส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยออกแบบให้ผู้เรียนได้คิด ลงมือทำ และสะท้อนการเรียนรู้ของตนเอง เช่น การเขียนหลายร่าง (Multiple Drafts) การอภิปรายเชิงเหตุผล หรือการเปรียบเทียบสำนวนภาษา

รูปแบบกิจกรรมที่ใช้ได้จริง เช่น Think – Prompt – Check – Revise นั่นคือ ผู้เรียนคิดเองก่อน → ใช้ปัญญาประดิษฐ์เสนอแนวทาง → ตรวจสอบด้วยหลักภาษาและหลักฐาน → ปรับแก้พร้อมอธิบายเหตุผล

กิจกรรมลักษณะนี้ช่วยให้ปัญญาประดิษฐ์ เป็น “ตัวเร่งการเรียนรู้” ไม่ใช่ตัวแทนการคิด และสอดคล้องกับแนวคิดการประเมินเป็นการเรียนรู้ (Assessment as Learning) ที่ผู้เรียนมีบทบาทในการประเมิน และกำกับการเรียนรู้ของตนเอง (Sadler, 1989)

4.5 การพัฒนาการคิดขั้นสูงผ่านการใช้ปัญญาประดิษฐ์ วิชาภาษาไทยเกี่ยวข้องโดยตรงกับการคิดขั้นสูง เช่น การตีความ การให้เหตุผล และการประเมินค่า ควรออกแบบโดยให้ผู้เรียนใช้ปัญญาประดิษฐ์ “คิดเหนือคำตอบของปัญญาประดิษฐ์” เช่น การให้ผู้เรียนชี้จุดอ่อนของคำตอบของปัญญาประดิษฐ์ หรือเสนอคำตอบทางเลือกที่ดีกว่า ตัวอย่างเช่น ในระดับอุดมศึกษา การให้ปัญญาประดิษฐ์สรุปบทความวิชาการเบื้องต้น แล้วให้ผู้เรียนตรวจสอบความถูกต้องของการสรุปเปรียบเทียบกับต้นฉบับ และอภิปรายผลกระทบของการเลือกใช้ถ้อยคำ แนวทางนี้ช่วยพัฒนาการคิดเชิงวิพากษ์ และการรู้เท่าทันภาษาได้ดีขึ้น

4.6 บทบาทผู้สอนและการกำกับการเรียนรู้ แม้ปัญญาประดิษฐ์จะมีศักยภาพสูง แต่คุณภาพการเรียนรู้ยังขึ้นอยู่กับการออกแบบของผู้สอน ผู้สอนภาษาไทยต้องทำหน้าที่กำหนดกติกาการใช้ปัญญาประดิษฐ์ ออกแบบการประเมินโดยใช้ rubric ที่เน้นกระบวนการ และปลูกฝังจริยธรรมในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ บทบาทดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิด การบูรณาการความรู้ด้านเนื้อหา วิธีสอนและเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI-TPACK) ที่มองผู้สอนเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ ไม่ใช่ผู้ถูกแทนที่ด้วยเทคโนโลยี (Mishra & Koehler, 2006)

5. ตัวอย่างการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย

การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย จะนำเสนอใน 2 ประเด็น คือ การสังเคราะห์ตัวอย่างการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยตามสาระ เรียนรู้ ตัวชี้วัดการเรียนรู้ และระดับการศึกษา และ ตัวอย่างงานวิจัยที่ประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย

5.1 การสังเคราะห์ตัวอย่างการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยตามสาระ เรียนรู้ ตัวชี้วัดการเรียนรู้ และระดับการศึกษา ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์ตัวอย่างการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยตามสาระ เรียนรู้ ตัวชี้วัดการเรียนรู้ และระดับการศึกษา

สาระการเรียนรู้/ ตัวชี้วัดการเรียนรู้	ระดับประถมศึกษา	ระดับมัธยมศึกษา	ระดับอุดมศึกษา
การอ่าน ตัวชี้วัดการเรียนรู้	AI: สร้างคำถามจาก เนื้อหา	AI: สรุปบทความ เบื้องต้น	AI: เสนอการตีความ หรือประเด็นอภิปราย
อ่านจับใจความ สำคัญ อธิบาย เหตุผล ตีความ และวิเคราะห์จาก เรื่องที่อ่านได้ เหมาะสมตาม ระดับผู้เรียน	ผู้เรียน: เลือกคำถาม จับใจความ และอธิบาย เหตุผล	ผู้เรียน: ตรวจสอบ ความถูกต้องและชี้ ข้อบกพร่องโดยอ้างอิง จากบทความ	ผู้เรียน: วิพากษ์และ เขียนข้อโต้แย้งของ ตนเอง
	ผู้สอน: กำหนดเกณฑ์ คำถามและชี้แนะ	ผู้สอน: ตั้งคำถามเชิง วิเคราะห์และประเมิน หลักฐาน	ผู้สอน: ประเมินการให้ เหตุผลเชิงวิชาการ
	SAMR: Augmentation	SAMR: Modification	SAMR: Redefinition

สาระการเรียนรู้/ ตัวชี้วัดการเรียนรู้	ระดับประถมศึกษา	ระดับมัธยมศึกษา	ระดับอุดมศึกษา
การเขียน ตัวชี้วัดการเรียนรู้ เขียนสื่อสาร ความคิด เรียบ เรียงข้อความ ใช้ภาษาได้ เหมาะสมกับ วัตถุประสงค์และ บริบท ใช้เหตุผล ในการเขียน วิเคราะห์ และ สะท้อนคิดผลงาน ได้	AI: เสนอประโยคหรือโครง เรื่องสั้น ผู้เรียน: ปรับแก้ประโยค ตามหลักภาษา ผู้สอน: ให้ข้อเสนอแนะเชิง พัฒนา SAMR: Augmentation	AI: เสนอร่างหรือ สำนวนหลายรูปแบบ ผู้เรียน: เปรียบเทียบ เลือก และปรับให้ เหมาะสมกับ วัตถุประสงค์ ผู้สอน: ประเมินการให้ เหตุผลและการใช้ภาษา SAMR: Modification	AI: ช่วยจัดโครงสร้าง บทความ ผู้เรียน: เขียนข้อโต้แย้ง และสะท้อนการใช้ AI ผู้สอน: ประเมินตรรกะ การอ้างอิง และความ ชัดเจน SAMR: Redefinition
หลักการใช้ภาษา ตัวชี้วัดการเรียนรู้ ใช้ และวิเคราะห์ ภาษาไทยได้ ถูกต้อง เหมาะสม ตามหลักภาษา กาลเทศะ และ บริบททางสังคม	AI: สร้างประโยคตัวอย่าง ผู้เรียน: ตรวจสอบคำผิดและ แก้ไข ผู้สอน: อธิบายหลักภาษา และเสริมความเข้าใจ SAMR: Augmentation	AI: เสนอประโยคหลาย ระดับ ผู้เรียน: วิเคราะห์ความ เหมาะสมของระดับ ภาษา ผู้สอน: ประเมินการ อธิบายเหตุผล SAMR: Modification	AI: เสนอข้อความ คลุมเครือหรือหลาย ความหมาย ผู้เรียน: วิเคราะห์ ผลกระทบเชิงภาษาและ บริบท ผู้สอน: ประเมินการคิด เชิงภาษา SAMR: Redefinition
วรรณคดีและ วรรณกรรม ตัวชี้วัดการเรียนรู้ วิเคราะห์ ดีความ วิพากษ์ สร้างสรรค์ และ แสดงความคิดเห็น ต่อวรรณคดีและ วรรณกรรมอย่างมี เหตุผล	AI: สรุปเรื่องย่อ ผู้เรียน: เล่าเรื่องใหม่ด้วย ภาษาของตนเอง ผู้สอน: ประเมินความ เข้าใจและจินตนาการ SAMR: Augmentation	AI: เสนอการตีความ เบื้องต้นจากวรรณกรรม ผู้เรียน: เปรียบเทียบ และอภิปรายการตีความ ผู้สอน: ชี้ประเด็น วรรณศิลป์ SAMR: Modification	AI: เสนอกรอบวิเคราะห์ วรรณกรรม ผู้เรียน: วิพากษ์กรอบ และเสนอการตีความ ใหม่ ผู้สอน: ประเมินการ วิเคราะห์เชิงลึก SAMR: Redefinition

หมายเหตุ: ตารางนี้เป็นการสังเคราะห์และพัฒนาโดยผู้เขียน บนฐานแนวคิดการรู้เท่าทันปัญญาประดิษฐ์ (AI Literacy) ของ Long และ Magerko (2020) แนวคิดการบูรณาการความรู้ด้านเนื้อหา วิธีสอน และ

เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI-TPACK) ของ Mishra และ Koehler (2006) และแบบจำลอง SAMR ของ Hamilton et al. (2016)

จากตารางที่ 1 แสดงการสังเคราะห์ตัวอย่างการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยตาม 5 สาระหลักได้แก่การอ่าน การเขียน การฟัง การดูและการพูดหลักการใช้ภาษาและวรรณคดีและวรรณกรรม จากผู้เรียนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน โดยกำหนด ตัวชี้วัดการเรียนรู้ในภาพรวม บทบาทของปัญญาประดิษฐ์ ผู้เรียน และผู้สอนอย่างชัดเจน การจัดกิจกรรมมุ่งให้ปัญญาประดิษฐ์ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือสนับสนุนการคิดและการเรียนรู้ ขณะที่ผู้เรียนยังคงเป็นผู้วิเคราะห์ ตัดสินใจ และรับผิดชอบ ต่อผลงานของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้เท่าทันปัญญาประดิษฐ์ (Long & Magerko, 2020) และแนวคิดการบูรณาการความรู้ด้านเนื้อหา วิธีสอนและเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI-TPACK) ที่เน้น บทบาทผู้สอนในฐานะผู้ออกแบบการเรียนรู้ (Mishra & Koehler, 2006) นอกจากนี้ การวิเคราะห์ตาม แบบจำลอง SAMR ยังสะท้อนให้เห็นการยกระดับการใช้เทคโนโลยีจากการเพิ่มประสิทธิภาพไปสู่การ เปลี่ยนแปลงกระบวนการเรียนรู้ และการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่อย่างมีคุณค่า (Hamilton et al., 2016)

5.2 ตัวอย่างงานวิจัยที่ประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย

งานวิจัยเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยสะท้อนให้เห็นว่า ปัญญาประดิษฐ์สามารถช่วยสนับสนุนทั้งการเรียนรู้รายบุคคล การพัฒนาทักษะภาษา และการออกแบบ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากผู้สอนออกแบบกิจกรรมและ กำกับการใช้ที่เหมาะสม ตัวอย่างดังนี้

จักรพงษ์ จันทวงศ์ (2566) ศึกษาการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านของผู้เรียน พบว่า ปัญญาประดิษฐ์สามารถช่วยส่งเสริมการสะกดคำ การอ่านจับใจความ และการวิเคราะห์ ระดับความสามารถของผู้เรียนได้ ทำให้ผู้สอนสามารถออกแบบกิจกรรมและเนื้อหาที่เหมาะสมกับผู้เรียน แต่ละคนมากขึ้น งานวิจัยดังกล่าวสะท้อนบทบาทของปัญญาประดิษฐ์ในฐานะเครื่องมือสนับสนุน การเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคลและช่วยพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทยอย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ กิตติพงศ์ มะโน (2567) ศึกษาการใช้ปัญญาประดิษฐ์แบบรู้สร้างร่วมกับการเรียนรู้ แบบภาระงานเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเชิงวิพากษ์ พบว่า การให้ข้อมูลป้อนกลับโดย ปัญญาประดิษฐ์ช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับปรุงการเขียน การจัดลำดับความคิด และการเชื่อมโยงเหตุผลได้ ดีขึ้น ขณะเดียวกันยังช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความมั่นใจในการเรียนรู้ของผู้เรียน อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเสนอว่า ผู้สอนยังคงมีบทบาทสำคัญในการกำกับ ตรวจสอบ และส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์ของ ผู้เรียน เพื่อป้องกันการพึ่งพาปัญญาประดิษฐ์มากเกินไป

จากตัวอย่างงานวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย สามารถช่วยสนับสนุนทั้งด้านการอ่าน การเขียน และการเรียนรู้รายบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่คุณค่าของการเรียนรู้อยู่ยังขึ้นอยู่กับการออกแบบกิจกรรม การกำกับของผู้สอน และการส่งเสริมให้ผู้เรียน ใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างมีวิจารณญาณ มากกว่าการใช้เพื่อทดแทนกระบวนการคิดของผู้เรียน

6. การประเมิน ข้อจำกัด และจริยธรรมในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย

การใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยไม่ได้ส่งผลเฉพาะต่อรูปแบบกิจกรรมการ เรียนรู้เท่านั้น หากยังส่งผลโดยตรงต่อแนวคิดการประเมินผลการเรียนรู้ ข้อจำกัด และประเด็นด้าน

จริยธรรมทางการศึกษา โดยเฉพาะในบริบทที่ปัญญาประดิษฐ์ สามารถสร้าง วิเคราะห์ และปรับปรุง ข้อความภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การประเมิน และการกำกับจริยธรรมจึงต้องได้รับการออกแบบ อย่างรอบคอบ เพื่อให้การใช้ ปัญญาประดิษฐ์สนับสนุนการเรียนรู้เชิงลึกของผู้เรียน ไม่ลดทอน กระบวนการคิด และไม่บั่นทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ของการเรียนรู้ภาษา (OECD, 2021; UNESCO, 2023)

6.1 การประเมินการเรียนรู้ในบริบทการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย: Assessment for / as / of Learning

ในบริบทการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่มีการใช้ปัญญาประดิษฐ์ ในการประเมินควรพัฒนาจากการ วัดผลงานปลายทาง ไปสู่การประเมินที่สะท้อนทั้ง ผลลัพธ์ กระบวนการ และการกำกับตนเองของผู้เรียน โดยสามารถบูรณาการแนวคิด การประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for Learning) การประเมินเป็น การเรียนรู้ (Assessment as Learning) และ การประเมินผลการเรียนรู้ (Assessment of Learning) อย่างสมดุลดังนี้

6.1.1 การประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for Learning) มุ่งใช้การประเมินเพื่อ สนับสนุนการพัฒนาการเรียนรู้ระหว่างกระบวนการ เช่น การใช้ปัญญาประดิษฐ์ ให้ข้อเสนอแนะเบื้องต้น ต่อร่างงานเขียนหรือการตอบคำถาม แล้วให้ผู้เรียนพิจารณาและปรับปรุงผลงานของตนเอง การประเมิน ลักษณะนี้ช่วยเพิ่มความถี่ของข้อมูลย้อนกลับ (feedback) และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะภาษา อย่างต่อเนื่อง (Black & Wiliam, 1998)

6.1.2 การประเมินเป็นการเรียนรู้ (Assessment as Learning) เน้นบทบาทของผู้เรียน ในการประเมินตนเอง และสะท้อนกระบวนการคิด (reflection) ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในยุค ปัญญาประดิษฐ์ ผู้เรียนควรต้องอธิบายว่าตนใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยอย่างไร อย่างไร เลือกรับหรือไม่รับคำแนะนำใด และเพราะเหตุใด แนวทางดังกล่าวช่วยพัฒนาการกำกับตนเอง และความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง (Sadler, 1989)

6.1.3 การประเมินผลการเรียนรู้ (Assessment of Learning) ยังคงมีความจำเป็นใน การสรุประดับความสำเร็จของผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย แต่ควรออกแบบให้วัดสมรรถนะที่ ปัญญาประดิษฐ์ไม่สามารถทำแทนได้ทั้งหมด เช่น การอธิบายเหตุผล การอภิปรายเชิงปากเปล่า หรือการ เชื่อมโยงหลักฐานจากตัวบท ทั้งนี้เพื่อรักษาความน่าเชื่อถือของการประเมินในบริบทที่มีการใช้ ปัญญาประดิษฐ์ อย่างแพร่หลาย (OECD, 2021)

6.2 การใช้รูบริกส์ (Rubric) และการประเมินการรู้เท่าทันปัญญาประดิษฐ์ (AI Literacy) ควบคู่การประเมินการเรียนรู้ภาษาไทย

การใช้รูบริกส์ (Rubric) เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้การประเมินการเรียนรู้ภาษาไทยในยุค ปัญญาประดิษฐ์ มีความชัดเจน โปร่งใส และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ รูบริกส์ควรออกแบบให้ ครอบคลุมทั้งมิติทางภาษา กระบวนการคิด และการใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างเหมาะสม ไม่จำกัดเพียงความ ถูกต้องหรือความสละสลวยของภาษา

ในบริบทนี้ การบูรณาการการรู้เท่าทันปัญญาประดิษฐ์เข้าไว้ในรูบริกส์มีความสำคัญ เช่น การประเมินความสามารถของผู้เรียนในการ

1. ตรวจสอบความถูกต้อง และความเหมาะสมของผลลัพธ์ของปัญญาประดิษฐ์
2. วิเคราะห์ข้อจำกัดหรืออคติของปัญญาประดิษฐ์

3. อธิบายเหตุผลในการตัดสินใจใช้หรือไม่ใช้คำแนะนำของปัญญาประดิษฐ์

4. ใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างโปร่งใสและมีความรับผิดชอบ

แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการรู้เท่าทันปัญญาประดิษฐ์ ที่มุ่งให้ผู้เรียนเข้าใจหลักการ ทำงาน ข้อจำกัด และผลกระทบของปัญญาประดิษฐ์ รวมถึงสามารถใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างมีวิจารณญาณ ไม่พึ่งพาปัญญาประดิษฐ์ แทนการคิดของตนเอง (Ng et al., 2021; Long & Magerko, 2020)

นอกจากนี้ การประเมินในยุคปัญญาประดิษฐ์ ควรเน้น “การประเมินกระบวนการเรียนรู้” ควบคู่ กับ “ผลลัพธ์ของงานภาษา” เช่น การตรวจสอบว่าผู้เรียนมีการปรับแก้ข้อความจากปัญญาประดิษฐ์ ด้วยตนเองหรือไม่ มีการอ้างอิงการใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างโปร่งใสหรือไม่ หรือสามารถอธิบายได้หรือไม่ว่า เหตุใดจึงเลือกใช้ข้อความบางส่วนจากปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งช่วยส่งเสริมความซื่อสัตย์ทางวิชาการและพัฒนา ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ (Chan, 2023) ทั้งนี้ได้แสดงตัวอย่างดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตัวอย่างรูปrikส์การประเมินการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการเรียนรู้ภาษาไทย: การเขียนเรียงความ ภาษาไทยโดยใช้ ปัญญาประดิษฐ์เป็นผู้ช่วยในการค้นแนวคิดและตรวจภาษา

เกณฑ์การประเมิน	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)
การใช้ภาษาไทย	ใช้ภาษาไทยถูกต้อง สละสลวย เหมาะสม กับบริบท	มีข้อผิดพลาด เล็กน้อย	มีข้อผิดพลาด หลายจุด	ใช้ภาษาไม่ถูกต้อง สื่อความไม่ชัด
การวิเคราะห์และ เรียบเรียงความคิด	เรียบเรียงอย่างมี เหตุผล เชื่อมโยงดี มี ความคิดเห็นของ ตนเองชัดเจน	มีการวิเคราะห์ พอสมควร	วิเคราะห์น้อย เน้นข้อมูลทั่วไป	ขาดการวิเคราะห์ หรือคัดลอก เนื้อหา
การตรวจสอบข้อมูล จาก AI	ตรวจสอบและแก้ไข ข้อมูลจาก AI อย่าง เหมาะสม	ตรวจสอบ บางส่วน	ใช้ข้อมูล AI โดย ตรวจสอบน้อย	ใช้ข้อมูล AI โดย ไม่ตรวจสอบ
การอธิบายการใช้ AI	อธิบายได้ชัดเจนว่า ใช้ AI อย่างไร และ เลือก/ไม่เลือกข้อมูล ไດเพราะเหตุใด	อธิบายได้ บางส่วน	อธิบายไม่ชัดเจน	ไม่สามารถอธิบาย ได้
จริยธรรมและความ โปร่งใส	ระบุการใช้ AI อย่าง โปร่งใส และไม่ คัดลอกผลงาน	มีการระบุการ ใช้ AI	ระบุไม่ชัดเจน	ไม่ระบุการใช้ AI

หมายเหตุ : ตารางนี้เป็นการสังเคราะห์และพัฒนาโดยผู้เขียน บนฐานแนวคิดการรู้เท่าทัน ปัญญาประดิษฐ์ (AI Literacy) ของ Long และ Magerko (2020)

จากตัวอย่างรูปrikส์ข้างต้น จะเห็นได้ว่าการประเมินไม่ได้มุ่งเน้นเพียง “ผลงานการเขียน ภาษาไทย” แต่ยังให้ความสำคัญกับ “กระบวนการใช้ปัญญาประดิษฐ์” และ “ความรับผิดชอบต่อ

ผู้เรียน” ซึ่งช่วยส่งเสริมการใช้ ปัญญาประดิษฐ์ อย่างสร้างสรรค์และมีจริยธรรม ทั้งยังช่วยพัฒนาทักษะ การคิดวิเคราะห์ การตรวจสอบข้อมูล และการสะท้อนคิดของผู้เรียนร่วมด้วย

ดังนั้น การใช้บริบทที่บูรณาการการเรียนรู้เท่าทันปัญญาประดิษฐ์ จึงเป็นแนวทางสำคัญในการ ประเมินการเรียนรู้ภาษาไทยในศตวรรษที่ 21 เพราะช่วยให้ผู้เรียนไม่เพียง “ใช้ปัญญาประดิษฐ์ เป็น” แต่ยัง “เข้าใจปัญญาประดิษฐ์และใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างมีวิจารณญาณ” อันจะนำไปสู่การเรียนรู้ที่ยั่งยืน และรับผิดชอบต่อสังคมดิจิทัลในอนาคต

6.3 ข้อจำกัดของการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย

แม้ปัญญาประดิษฐ์จะมีศักยภาพในการสนับสนุนการเรียนรู้ภาษาไทยในหลายด้าน แต่ยังมี ข้อจำกัดที่ผู้สอนและผู้เรียนควรตระหนัก โดยเฉพาะในบริบทของภาษาไทยซึ่งมีลักษณะเฉพาะทั้งด้าน ภาษา วัฒนธรรม และการสื่อความหมาย

ประการแรก ปัญญาประดิษฐ์อาจสร้างข้อมูลหรือข้อความที่มีความคลาดเคลื่อนทางภาษา และสาระได้ แม้ว่าข้อความจะมีความลื่นไหลทางภาษา แต่บางครั้งอาจใช้คำไม่เหมาะสม ตีความ คลาดเคลื่อน หรือให้ข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง โดยเฉพาะในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวรรณคดี สำนวน และบริบททาง วัฒนธรรมไทย

ประการที่สอง ปัญญาประดิษฐ์ยังมีข้อจำกัดในการเข้าใจบริบทเชิงวัฒนธรรม อารมณ์ และ นัยทางภาษา เช่น การตีความสำนวน สุภาษิต หรือความหมายแฝง ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการ เรียนรู้ภาษาไทย ทำให้ผลลัพธ์ที่สร้างขึ้นอาจขาดความลึกซึ้งหรือไม่เหมาะสมกับบริบทการสื่อสาร

ประการที่สาม การใช้ปัญญาประดิษฐ์มากเกินไปอาจส่งผลให้ผู้เรียนพึ่งพาเทคโนโลยีจนลดการ ฝึกคิดวิเคราะห์ และสร้างสรรค์งานด้วยตนเอง โดยเฉพาะทักษะการเขียนและการใช้เหตุผล ซึ่งเป็น สมรรถนะสำคัญของการเรียนรู้ภาษาไทย หากผู้สอนไม่ออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์ ปัญญาประดิษฐ์อาจกลายเป็นเพียง “เครื่องมือสร้างคำตอบ” มากกว่า “เครื่องมือสนับสนุนการเรียนรู้” (Long & Magerko, 2020)

นอกจากนี้ ปัญญาประดิษฐ์บางระบบได้รับการพัฒนาจากฐานข้อมูลภาษาต่างประเทศเป็นหลัก จึงอาจมีข้อจำกัดในการประมวลผลภาษาไทย ทั้งด้านระดับภาษา การเว้นวรรค การใช้ราชาศัพท์ หรือ ความละเอียดอ่อนทางวัฒนธรรม ซึ่งผู้สอนภาษาไทยจำเป็นต้องตรวจสอบและกำกับการใช้ตัวอย่างรอบคอบ

ดังนั้น การใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยจึงควรดำเนินการควบคู่กับการพัฒนาการ รู้เท่าทันปัญญาประดิษฐ์ การตรวจสอบข้อมูล และการส่งเสริมบทบาทของผู้เรียนในการคิด วิเคราะห์ และ ตัดสินใจด้วยตนเอง เพื่อให้ปัญญาประดิษฐ์เป็นเครื่องมือสนับสนุนการเรียนรู้ที่เหมาะสมและมีคุณภาพ

6.4 ประเด็นจริยธรรมในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย

การใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยจำเป็นต้องพิจารณาประเด็นจริยธรรมหลาย ด้าน ซึ่งมีผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ และความยุติธรรมทางการศึกษา

ประเด็นแรกคือ ความถูกต้องของภาษาและสาระ แม้ปัญญาประดิษฐ์จะสามารถสร้างข้อความที่ ลื่นไหล แต่ผลลัพธ์อาจมีข้อผิดพลาดหรือคลาดเคลื่อน ผู้สอนจึงควรออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน ตรวจสอบความถูกต้องของภาษาและสาระด้วยหลักภาษาและหลักฐานจากเนื้อหา (Russell & Norvig, 2021)

ประเด็นที่สองคือ ความลำเอียงของปัญญาประดิษฐ์ซึ่งเกิดจากข้อมูลที่ใช้ฝึกระบบปัญญาประดิษฐ์ อาจสะท้อนอคติทางสังคม วัฒนธรรม หรือภาษา การเรียนรู้ภาษาไทยสามารถใช้ประเด็นนี้เป็นพื้นที่

การเรียนรู้เชิงวิพากษ์ โดยให้ผู้เรียนวิเคราะห์และอภิปรายผลกระทบของการเลือกใช้ภาษาและมุมมองที่ปัญญาประดิษฐ์นำเสนอ (OECD, 2021)

ประเด็นที่สามคือ การล่องงานและความซื่อสัตย์ทางวิชาการ ความสามารถของปัญญาประดิษฐ์ในการสร้างข้อความ เพิ่มความเสี่ยงต่อการล่องงาน หากการประเมินยังคงเน้นเฉพาะผลงานปลายทาง บทความนี้เสนอให้เน้นการประเมินกระบวนการ การสะท้อน และการอธิบายเหตุผล เพื่อรักษาความซื่อสัตย์ทางวิชาการในยุค ปัญญาประดิษฐ์ (UNESCO, 2023)

ประเด็นที่สี่คือ ความเป็นส่วนตัวของผู้เรียน การใช้ ปัญญาประดิษฐ์อาจเกี่ยวข้องกับการป้อนข้อมูลส่วนบุคคลหรือผลงานของผู้เรียนเข้าสู่ระบบ ผู้สอนและสถานศึกษาจึงควรเลือกใช้เครื่องมือที่มีนโยบายคุ้มครองข้อมูล และสร้างความตระหนักให้ผู้เรียนรู้จักปกป้องข้อมูลของตนเอง

ประเด็นสุดท้ายคือ บทบาทของผู้สอน และคุณค่านุชยธรรมในการสอนภาษา แม้ปัญญาประดิษฐ์จะช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ได้ในหลายมิติ แต่ไม่สามารถทดแทนบทบาทของครูในการเข้าใจบริบทผู้เรียน การถ่ายทอดคุณค่าทางภาษา วัฒนธรรม และจริยธรรม กรอบแนวคิด การบูรณาการความรู้ด้านเนื้อหา วิธีสอนและเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI-TPACK) จึงเน้นว่าผู้สอนยังคงเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้และผู้กำกับคุณภาพทางการศึกษาอย่างมีความหมาย (Mishra & Koehler, 2006)

ดังนั้น การใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยจึงควรตั้งอยู่บนหลักความรับผิดชอบ ความโปร่งใส และการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม เพื่อรักษาคุณค่าของการเรียนรู้ภาษาและการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน

การประเมิน การคำนึงถึงข้อจำกัด และจริยธรรมในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยควรดำเนินควบคู่กัน การบูรณาการแนวคิด Assessment for / as / of Learning ซึ่งได้แก่ การประเมินเพื่อการเรียนรู้ (Assessment for Learning) การประเมินเป็นการเรียนรู้ (Assessment as Learning) และ การประเมินผลการเรียนรู้ (Assessment of Learning) ร่วมกับการใช้รูบริกส์ (Rubric) และการประเมินการรู้เท่าทันปัญญาประดิษฐ์ (AI Literacy) ช่วยให้การจัดการเรียนรู้ภาษาไทยในยุคปัญญาประดิษฐ์ มีความลึกซึ้ง โปร่งใส และยั่งยืน ขณะเดียวกัน การให้ความสำคัญกับข้อจำกัดของการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย และประเด็นจริยธรรมจะช่วยรักษาคุณค่าความเป็นมนุษย์ของการเรียนรู้ภาษา และทำให้ปัญญาประดิษฐ์เป็นเครื่องมือเพื่อช่วยสนับสนุนการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. บทสรุป

ปัญญาประดิษฐ์กำลังเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 รวมถึงการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ซึ่งมุ่งพัฒนาทักษะการคิด การสื่อสาร การใช้ภาษา และการตีความอย่างมีเหตุผล บทความนี้ได้นำเสนอทั้งแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับปัญญาประดิษฐ์ แนวคิดการประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ภาษาไทย ตลอดจนแนวทางเชิงปฏิบัติสำหรับการออกแบบกิจกรรม การประเมินผล และการใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างเหมาะสมในบริบทการเรียนรู้ภาษาไทย

แนวคิดการรู้เท่าทันปัญญาประดิษฐ์ แนวคิดการบูรณาการความรู้ด้านเนื้อหา วิธีสอน และเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ รวมทั้งแบบจำลอง SAMR ช่วยสะท้อนว่า การใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการเรียนรู้ภาษาไทยไม่ควรมุ่งเพียงการใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างคำตอบหรือชิ้นงาน แต่ควรมุ่งส่งเสริมกระบวนการคิด

การวิเคราะห์ การสื่อสาร และการใช้ภาษาอย่างมีวิจารณญาณ โดยผู้สอนยังคงมีบทบาทสำคัญในการออกแบบกิจกรรม กำกับการเรียนรู้ และสร้างปฏิสัมพันธ์ที่มีความหมาย

ตัวอย่างการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในสาระการอ่าน การเขียน การฟัง การดู การพูด หลักการใช้ภาษา และวรรณคดีและวรรณกรรม ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สะท้อนให้เห็นว่าปัญญาประดิษฐ์สามารถช่วยส่งเสริมการเรียนรู้รายบุคคล การให้ข้อมูลป้อนกลับ และการพัฒนาทักษะทางภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม การใช้ปัญญาประดิษฐ์ยังมีข้อจำกัดทั้งด้านความเข้าใจ บริบทภาษาไทย ความถูกต้องของข้อมูล และความเสี่ยงต่อการพึ่งพาเทคโนโลยีมากเกินไป จึงจำเป็นต้องดำเนินควบคู่กับการพัฒนาความรู้เท่าทันปัญญาประดิษฐ์ การตรวจสอบข้อมูล และการส่งเสริมความซื่อสัตย์ทางวิชาการ

ดังนั้น การใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยจึงควรมุ่งเน้น “การใช้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้” มากกว่า “การใช้เพื่อทดแทนการคิด” โดยผู้สอนควรออกแบบกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ สะท้อน และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้ปัญญาประดิษฐ์เป็นเครื่องมือสนับสนุนการเรียนรู้ภาษาไทยอย่างเหมาะสม มีคุณธรรม และสอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยในยุคดิจิทัล

บรรณานุกรม

- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2561). *แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม*.
<https://ict.moph.go.th/th/extension/718>
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). *นโยบายและจุดเน้นการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*. <https://www.moe.go.th/360policy-and-focus-moe-2023/>
- กิตติพงศ์ มะโน. (2567). การพัฒนารูปแบบการสอนภาษาโดยใช้ภาระงานเป็นฐานร่วมกับการให้ข้อมูลป้อนกลับด้วยปัญญาประดิษฐ์แบบรู้สร้างเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเชิงวิพากษ์และการมีส่วนร่วมของนักเรียน [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chula Digital Collections.
<https://digital.car.chula.ac.th/cgi/viewcontent.cgi?article=76410&context=chulaetd>
- จักรพงษ์ จันทวงศ์. (2566). การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านของผู้เรียน. *วารสารศิลปศาสตร์และอุตสาหกรรมบริการ*, 6(1), 744–755.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2566). *แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะแห่งอนาคตของผู้เรียนไทย*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- Black, P., & Wiliam, D. (1998). Assessment and classroom learning. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 5(1), 7–74. <https://doi.org/10.1080/0969595980050102>
- Chan, C. K. Y. (2023). A comprehensive AI policy education framework for university teaching and learning. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 20(38), 1-25. <https://doi.org/10.1186/s41239-023-00408-3>
- Hamilton, E. R., Rosenberg, J. M., & Akcaoglu, M. (2016). The substitution augmentation modification redefinition (SAMR) model: A critical review and suggestions for its use. *TechTrends*, 60(5), 433–441. <https://doi.org/10.1007/s11528-016-0091-y>

- Holmes, W., Bialik, M., & Fadel, C. (2019). *Artificial intelligence in education: Promises and implications for teaching and learning*. Center for Curriculum Redesign.
https://www.researchgate.net/publication/332180327_Artificial_Intelligence_in_Education_Promise_and_Implications_for_Teaching_and_Learning
- Jurafsky, D., & Martin, J. H. (2023). *Speech and language processing* (3rd ed.). Pearson.
- Long, D., & Magerko, B. (2020). *What is AI literacy? Competencies and design considerations*. Proceedings of the 2020 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems, 1–16. <https://doi.org/10.1145/3313831.3376727>
- Mishra, P., & Koehler, M. J. (2006). Technological pedagogical content knowledge: A framework for teacher knowledge. *Teachers College Record*, 108(6), 1017–1054.
- Ng, D. T. K., Leung, J. K. L., Chu, S. K. W., & Qiao, M. S. (2021). AI literacy: Definition, teaching, evaluation and ethical issues. *Proceedings of the Association for Information Science and Technology*, 58(1), 504–509. <https://doi.org/10.1002/pra2.487>
- OECD. (2021). *OECD digital education outlook 2021: Pushing the frontiers with artificial intelligence, blockchain and robots*. OECD Publishing.
<https://doi.org/10.1787/589b283f-en>
- Russell, S., & Norvig, P. (2021). *Artificial intelligence: A modern approach* (4th ed.). Pearson.
- Sadler, D. R. (1989). Formative assessment and the design of instructional systems. *Instructional Science*, 18(2), 119–144. <https://doi.org/10.1007/BF00117714>
- UNESCO. (2021). *AI and education: Guidance for policy-makers*. UNESCO.
<https://www.unesco.org/en/articles/ai-and-education-guidance-policy-makers>
- UNESCO. (2023). *Guidance for generative AI in education and research*. UNESCO.
<https://www.unesco.org/en/articles/guidance-generative-ai-education-and-research>